

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO NR. I-533 27 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2609, LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ĮSTATYMO NR. I-446 23, 32 IR 40 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2610 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS TERITORIJŲ PLANAVIMO ĮSTATYMO NR. I-1120 6, 18, 20, 24 IR 27 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2611

2023 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2023 m. birželio 16 d. sprendimo Nr. SV-S-997 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1–3 punktus, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Pritarti Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 27 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2609 (toliau – projektas Nr. 1), Lietuvos Respublikos žemės įstatymo Nr. I-446 23, 32 ir 40 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2610 (toliau – projektas Nr. 2) ir Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo Nr. I-1120 6, 18, 20, 24 ir 27 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2611 (toliau – projektas Nr. 3) (toliau kartu – projektai) tikslui – siekiant patobulinti teisinį reglamentavimą, sumažinti savivaldybių merams nustatytų funkcijų, kurių vykdymą sunku užtikrinti vienam asmeniui, kiekį (įvertinus darbo krūvį, darbo laiko sąnaudas, užimtumą, nedarbingumą, atostogas, kitas su savivaldybės mero darbo organizavimu susijusias aplinkybes) ir numatyti galimybę įgalioti šias funkcijas atlikti savivaldybės administracijos direktorių, pasiūlyti Seimui projektus tobulinti atsižvelgiant į šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Siūlytina patikslinti ir papildyti projektą Nr. 1:

1.1. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo (toliau – VSĮ) 15 straipsnio 2 dalies 20 punkte nustatyta išimtinė savivaldybės tarybos kompetencija – sprendimų dėl savivaldybei priskirtos valstybinės žemės ir kito valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo patikėjimo teise priėmimas. Atsižvelgus į Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme nustatytą sprendimų dėl valstybės turto perdavimo, valdymo ar naudojimo teisinį reguliavimą ir siekiant įstatymų nuostatų (VSĮ 15 straipsnio 2 dalies 20 punkto, projektu Nr. 1 keičiamo VSĮ 27 straipsnio 2 dalies papildymo 29 punktu ir projektu Nr. 2 keičiamo Lietuvos Respublikos žemės įstatymo (toliau – ŽĮ) 32 straipsnio 6 dalies 3 punkto) suderinamumo, siūlytina pakeisti VSĮ 15 straipsnio 2 dalies 20 punktą, nustatant išimtį dėl sprendimų, kuriais suteikiama teisė vykdyti veiklą (pvz., vandens telkinių priežiūrą, laikiną valstybinės žemės naudojimą statybos metu, statinių statybą mažesniu (nei privalomas) atstumu nuo žemės sklypo ribos ir kita) ir kuriais įgyvendinami savivaldybės institucijų priimti sprendimai (pvz., įgyvendinant statinio projektą, kuriam statybą leidžiantį dokumentą išdavė savivaldybės meras, vykdoma statyba, įgyvendinami savivaldybės mero patvirtinto teritorijų planavimo dokumento sprendiniai, nustatantys statybą mažesniu (nei privalomas) atstumu iki žemės sklypo ribos, ir kita), ir kurie nebūtų priskirtini išimtinai savivaldybės tarybos kompetencijai, jį išdėstant taip:

„20) sprendimų dėl savivaldybei patikėjimo teise perduotos valstybinės žemės valdymo, naudojimo ir disponavimo ja, išskyrus šio įstatymo 27 straipsnio 2 dalies 29 punkte nurodytus sutikimus ir sprendimus, ir sprendimų dėl sutikimo perimti kitą valstybės turtą savivaldybės nuosavybės priėmimas;“.

1.2. VSI 15 straipsnio 3 dalyje nustatyta paprastoji savivaldybės tarybos kompetencija. Vadovaudamasi VSI 15 straipsnio 7 dalimi, konkrečius įgaliojimus, nustatytus 15 straipsnio 3 dalyje, savivaldybės taryba reglamento nustatyta tvarka gali pavesti vykdyti savivaldybės merui. Jei savivaldybės meras dėl viešųjų ir privačių interesų konflikto negali vykdyti 15 straipsnio 3 dalyje nustatytų ir savivaldybės tarybos jam perduotų įgaliojimų, šiuos įgaliojimus vykdo savivaldybės taryba. Sprendimų dėl žemės sklypų pagrindinės žemės naudojimo paskirties ir (ar) būdo keitimo priėmimas, vadovaujantis VSI 15 straipsnio 3 dalies 8 punktu, priskirtas paprastajai savivaldybės tarybos kompetencijai, tačiau iš esmės šių sprendimų priėmimas yra anksčiau savivaldybės tarybos priimtų sprendimų dėl savivaldybės bendrųjų planų sprendinių, kuriais nustatomos galimos žemės sklypų pagrindinių žemės naudojimo paskirčių ir (ar) būdo parinktys, patvirtinimo įgyvendinimas. Pagal Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo (toliau – TPI) 27 straipsnio 3 dalį, savivaldybės meras savivaldybės bendrąjį planą ar savivaldybės dalies bendrąjį planą teikia tvirtinti savivaldybės tarybai. Pagal TPI 16 straipsnio 1 dalies 2 punktą, savivaldybės lygmens ir vietovės lygmens bendrųjų planų sprendiniai įgyvendinami išduodant statybą leidžiančius dokumentus. Pagal TPI 20 straipsnio 1 dalį, žemės sklype, esančiame urbanizuotoje ir urbanizuojamoje teritorijoje, kuriai neparengti ir (ar) nepradėti rengti detalieji planai arba vietovės lygmens bendrieji planai, kuriuose nustatomas detaliųjų planų teritorijos naudojimo reglamentas, galima statyba, atitinkanti savivaldybės lygmens bendrojo plano ir (ar) vietovės lygmens bendrojo plano, jeigu jis parengtas, sprendinius.

Pagal VSI 3 straipsnio 3 dalį, savivaldybės meras – savivaldybės vykdomoji institucija, kuri atsakinga už savivaldybės tarybos sprendimų tiesioginį įgyvendinimą. Vadovaujantis teisėkūros sistemiškumo principu, reiškiančiu, kad teisės normos turi derėti tarpusavyje, siūlytina pavesti sprendimus dėl žemės sklypų pagrindinės žemės naudojimo paskirties ir (ar) būdo keitimo priimti savivaldybės merui, VSI 15 straipsnio 3 dalies 8 punktą pripažinti netekusiu galios ir papildyti VSI 27 straipsnio 2 dalį 28 punktu (vietoje projektu Nr. 1 siūlomo VSI 27 straipsnio 2 dalies papildymo 28 punktu), jį išdėstant taip:

„28) priima sprendimus dėl žemės sklypų pagrindinės žemės naudojimo paskirties ir (ar) būdo keitimo.“

1.3. Siekiant VSI 27 straipsnio 2 dalies ir ŽI 32 straipsnio 6 dalies 3 punkto nuostatų suderinamumo, siūlytina pavesti savivaldybės merui išduoti sutikimus dėl savivaldybės patikėjimo teise valdomos valstybinės žemės naudojimo, susijusius su statytojo teisės įgyvendinimu, susisiekiama komunikacijų, inžinerinių tinklų tiesimu, veikla vandens telkiniuose ir žemės gelmių tyrimu, ir priimti sprendimus dėl sandoriu nustatomų servitutų patikėjimo teise valdomuose valstybinės žemės sklypuose nustatymo ir papildyti VSI 27 straipsnio 2 dalį 29 punktu, jį išdėstant taip:

„29) išduoda sutikimus dėl savivaldybės patikėjimo teise valdomos valstybinės žemės naudojimo, susijusius su statytojo teisės įgyvendinimu, susisiekiama komunikacijų, inžinerinių tinklų tiesimu, veikla vandens telkiniuose ir žemės gelmių tyrimu, ir priima sprendimus dėl sandoriu nustatomų servitutų patikėjimo teise valdomuose valstybinės žemės sklypuose nustatymo.“

1.4. VSI 27 straipsnio 2 dalyje nustatyti konkretūs mero įgaliojimai, o projekte Nr. 1 siūloma nustatyti merui ne naują įgaliojimą, o dėl darbo gausos (nuo 2024 m. sausio 1 d. patikėjimo teise perdavus savivaldybėms valdyti ir naudoti valstybinę žemę miestų ir miestelių teritorijų ribose), atsižvelgus į kitas aplinkybes (nedarbingumas ar atostogos), – teisę įgalioti savivaldybės administracijos direktorių vykdyti funkcijas, nurodytas šio straipsnio 2 dalies 12 ir 13 punktuose (tvirtinti detaliuosius planus, vietovės lygmens specialiojo teritorijų planavimo dokumentus ir įstatymų nustatytais atvejais – žemėtvarkos planavimo dokumentus). Atsižvelgiant į tai ir į tai, kad šio nutarimo 1.2 papunktyje siūloma papildyti VSI

27 straipsnio 2 dalį 28 punktu, siūlytina projektu Nr. 1 siūlomą teisę vykdyti šiuos veiksmus įtvirtinti, papildant VSI 27 straipsnį nauja 4 dalimi, ją išdėstant taip:

„4. Šio straipsnio 2 dalies 12, 13, 28 ir 29 punktuose mero kompetencijai nustatytas funkcijas meras turi teisę įgalioti atlikti savivaldybės administracijos direktorių.“

1.5. Atsižvelgiant į šio nutarimo 1.4 papunktyje siūlomą pakeitimą, atitinkamai siūloma patikslinti VSI 34 straipsnio 6 dalies 10 punktą, jį išdėstant taip:

„10) kaip įstaigos vadovas, pats vykdo mero suteiktus įgaliojimus ir atlieka kitus tiesioginius mero pavedimus arba įstatymų nustatytais atvejais paveda tai atlikti kitiems savivaldybės administracijos valstybės tarnautojams.“

2. Siūlytina patikslinti ir papildyti projektą Nr. 2:

2.1. Siekiant suderinti VSI 15 straipsnio 2 dalies 20 punkto ir ŽĮ 22 straipsnio 10 dalies 1 punkto nuostatas, siūlytina nustatyti, kad kai servitutai negali būti nustatyti administraciniu aktu, teisę sudaryti sandorius dėl valstybinės žemės servitutų nustatymo turi savivaldybės meras arba jo įgaliotas savivaldybės administracijos direktorius, ir ŽĮ 22 straipsnio 10 dalies 1 punkto nuostatą išdėstyti taip:

„1) savivaldybės meras arba jo įgaliotas savivaldybės administracijos direktorius – savivaldybės patikėjimo teise savivaldybės teritorijoje esančių miestų ir miestelių teritorijų ribose valdomiems valstybinės žemės sklypams, perduotiems Vyriausybės nutarimu, ir savivaldybės patikėjimo teise valdomiems valstybinės žemės sklypams ne miestų ar miestelių teritorijų ribose;“.

2.2. Šiuo projektu siūlomos pakeisti ŽĮ 23 straipsnio 2 dalies nuostatos nesuderintos su TPI 20 straipsnio 1 dalies nuostatomis, kuriose įtvirtinti atvejai, kada galima statyba, atitinkanti savivaldybės lygmens bendrojo plano ir (ar) vietovės lygmens bendrojo plano, jeigu jis parengtas, sprendinius, vadovaujantis Statybos įstatymo nuostatomis. TPI 20 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad minėta statyba galima, kai žemės sklypas yra urbanizuotoje ir urbanizuojamoje teritorijoje, kuriai neparengti ir (ar) nepradėti rengti detalieji planai arba vietovės lygmens bendrieji planai, kuriuose nustatomas detaliųjų planų teritorijos naudojimo reglamentas. Atsižvelgiant į tai, siūlytina projekto Nr. 2 1 straipsnyje siūlomą keisti ŽĮ 23 straipsnio 2 dalies nuostatą išdėstyti taip:

„2. Sprendimą pakeisti pagrindinę žemės naudojimo paskirtį ir (ar) būdą (-us) priima detaliųjų planą ar vietovės lygmens bendrąjį planą, kuriame nustatomas detaliojo plano teritorijos naudojimo reglamentas, specialiojo teritorijų planavimo dokumentą ar žemės valdos projektą tvirtinanti institucija kartu su sprendimu patvirtinti vieną iš nurodytų dokumentų, o urbanizuotoje ir urbanizuojamoje teritorijoje, kuriai detalieji planai ar vietovės lygmens bendrieji planai, kuriuose nustatomas detaliųjų planų teritorijos naudojimo reglamentas, neparengti ir (ar) nepradėti rengti, sprendimą pakeisti žemės sklypo pagrindinę žemės naudojimo paskirtį ir (ar) būdą pagal savivaldybės lygmens bendrąjį planą ir (ar) vietovės lygmens bendrąjį planą, jeigu šis parengtas, priima meras ar jo įgaliotas savivaldybės administracijos direktorius. Pagrindinės žemės naudojimo paskirties ir (ar) būdo keitimo tvarką ir sąlygas nustato Vyriausybė.“

2.3. Siūlytina projektu Nr. 2 siūlomo pakeisti ŽĮ 32 straipsnio nuostatas dėstyti vadovaujantis ŽĮ 32 straipsnio redakcija (2022 m. birželio 30 d. Lietuvos Respublikos žemės įstatymo Nr. I-446 pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1311 (toliau – Pakeitimo įstatymas Nr. 1), 2023 m. birželio 29 d. Lietuvos Respublikos žemės įstatymo Nr. I-446 2, 7, 10, 11, 12, 13, 22, 27, 30, 34, 35, 37, 39, 40, 41, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 30¹, 35¹, 35² ir 66 straipsniais įstatymas Nr. XIV-2114 (toliau – Pakeitimo įstatymas Nr. 2), 2023 m. birželio 29 d. Lietuvos Respublikos žemės įstatymo Nr. I-446 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1311 2 straipsnio pakeitimo įstatymo Nr. XIV-2115), įsigaliosiančia 2024 m. sausio 1 d. Atsižvelgus į projektą tikslą suteikti įgaliojimus savivaldybės administracijos direktoriui, siekiant teisės aktų aiškumo ir tarpusavio darnos, siūlytina pakeisti projekto Nr. 2 2 straipsnį, keičiantį ŽĮ 32 straipsnį:

2.3.1. Įvertinus tai, kad ŽĮ 32 straipsnyje nustatyta ir valstybės įmonės Žemės ūkio duomenų centro, kuri nėra valstybės, savivaldybės institucija, kompetencija, siūlytina pakeisti ŽĮ 32 straipsnio pavadinimą, jį išdėstant taip:

„32 straipsnis. Valstybės ir savivaldybės institucijų ir įstaigų ir valstybės įmonių kompetencija žemės santykių srityje“.

2.3.2. Siekiant suderinti VSĮ 27 straipsnio 2 dalies 29 punkto ir ŽĮ 32 straipsnio 5 dalies nuostatas bei atsižvelgiant į šio nutarimo 2.1 papunktyje siūlomą pakeitimą, siūlytina atsisakyti ŽĮ 32 straipsnio 5 dalies 2 punkto, nustatančio, kad savivaldybės taryba savivaldybės teritorijoje šio įstatymo nustatytais atvejais ir tvarka nustato servitutus.

2.3.3. ŽĮ 32 straipsnio 6 dalyje nustatyti savivaldybės mero įgaliojimai. Atsižvelgus į tai, kad, vadovaujantis TPI 5 straipsnio 4 dalies nuostatomis, žemėtvarkos schemos priskiriamos specialiojo teritorijų planavimo dokumentams, ir įvertinus VSĮ 27 straipsnio 2 dalies 12 punkto nuostatas dėl savivaldybės mero tvirtinamų vietovės lygmens specialiojo teritorijų planavimo dokumentų, siūlytina savivaldybės mero kompetencijai priskirti vietovės lygmens žemėtvarkos schemų tvirtinimą. Atsižvelgus į ŽĮ 40 straipsnio 2 dalies nuostatą dėl žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektų rengimo organizatoriaus, siūlytina ŽĮ 32 straipsnyje atsisakyti nuostatos, kad savivaldybės meras organizuoja žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektų rengimą. Įvertinus tai, kas išdėstyta, siūlytina pakeisti ŽĮ 32 straipsnio 6 dalį, ją išdėstant taip:

„6. Meras savivaldybės teritorijoje:

1) tvirtina vietovės lygmens žemėtvarkos schemas ir žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektus;

2) organizuoja savivaldybės teritorijos ar jos dalies žemėtvarkos schemų ir kaimo plėtros žemėtvarkos projektų, žemės paėmimo visuomenės poreikiams projektų rengimą;

3) išduoda Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 27 straipsnio 2 dalies 29 punkte nurodytus sutikimus;

4) sprendžia žemės sklypų pagrindinės žemės naudojimo paskirties ir (ar) būdo keitimo klausimus;

5) atlieka kitų įstatymų jam nustatytas funkcijas.“

2.3.4. Siekiant projektų aiškinamajame rašte nurodyto tikslo suteikti įgaliojimus savivaldybės administracijos direktoriui, siūlytina papildyti ŽĮ 32 straipsnį 6¹ dalimi, ją išdėstant taip:

„6¹. Meras turi teisę įgalioti savivaldybės administracijos direktorių atlikti veiksmus, nurodytus šio straipsnio 6 dalyje.“

2.4. Pagal ŽĮ 40 straipsnio 2 dalies nuostatą, savivaldybės administracijos direktoriaus kompetencija – organizuoti žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektų rengimą, o šio nutarimo 2.3.3 papunktyje siūlomo keisti ŽĮ 32 straipsnio 6 dalies 1 punkte nustatyta, kad savivaldybės meras tvirtina žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektus, todėl siūlytina atsisakyti projekto Nr. 2 3 straipsnio 1 dalyje siūlomo ŽĮ 40 straipsnio 2 dalies pakeitimo.

2.5. Kad sprendimą dėl perdalijimo būdu patikslintų žemės sklypų plotų ir ribų patvirtinimo pagal žemės savininkų ir savivaldybės mero ar jo įgalioto savivaldybės administracijos direktoriaus suderintus žemės sklypų planus galėtų priimti Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos vadovas ar jo įgaliotas administracijos padalinio vadovas, siūlytina keičiamo ŽĮ 40 straipsnio 9 dalį išdėstyti taip:

„9. Du bendrą ribą turintys žemės sklypai gali būti perdalijami nerengiant žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projekto. Tvarka ir atvejai, kai žemės sklypai pertvarkomi nerengiant žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projekto, nustatomi Žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektų rengimo taisyklėse. Sprendimą dėl šių perdalijimo būdu patikslintų žemės sklypų plotų ir ribų patvirtinimo pagal žemės savininkų ir mero ar jo įgalioto savivaldybės administracijos direktoriaus suderintus žemės sklypų planus priima Nacionalinės žemės tarnybos vadovas ar jo įgaliotas administracijos padalinio vadovas.“

2.6. Pakeitimo įstatymo Nr. 1 2 straipsnio 18 ir 19 dalyse pateikiamos 2024 m. sausio 1 d. įsigaliosiančios ŽĮ 23 ir 32 straipsnių redakcijos, o Pakeitimo įstatymo Nr. 2 18 straipsnio 6 dalimi pakeista ŽĮ 40 straipsnio 9 dalis – nustatyta, kad šis keitimas įsigalios taip pat 2024 m. sausio 1 d. (Pakeitimo įstatymo Nr. 2 30 straipsnio 1 dalis). Atsižvelgiant į tai ir siekiant pakeisti ŽĮ 23 ir 32 straipsnių bei 40 straipsnio 9 dalies nuostatas, siūloma keisti projektų įsigaliojimo datą – nustatyti, kad projektai įsigalioja 2024 m. sausio 2 d.

3. Siūlytina patikslinti ir papildyti projektą Nr. 3:

3.1. Atsižvelgus į tai, kad projekto Nr. 3 1 straipsnyje siūlomas TPI 6 straipsnio 3 dalies teisinis reguliavimas nederą su VSI 34 straipsnio 6 dalies 5 punkte nustatytais savivaldybės administracijos direktoriaus, kaip savivaldybės bendrojo plano arba savivaldybės dalių bendrųjų planų, detaliųjų planų ir vietovės lygmens specialiojo teritorijų planavimo dokumentų organizatoriaus, funkcijomis, siūlytina šio pakeitimo atsisakyti.

3.2. Kad žemės sklypo ar jo dalies žemės naudojimo būdai būtų keičiami savivaldybės mero ar jo įgalioto savivaldybės administracijos direktoriaus sprendimu, siūlytina TPI 18 straipsnio 5 dalį išdėstyti taip:

„5. Konkretūs žemės sklypo ar jo dalies žemės naudojimo būdai pagal detaliajame plane patvirtintą teritorijos naudojimo tipą nustatomi tvirtinant detalių planą, o kitais galimais žemės naudojimo būdais keičiami savivaldybės mero (toliau – meras) ar jo įgalioto savivaldybės administracijos direktoriaus sprendimu, Vyriausybės nustatyta tvarka informuojant visuomenę.“

3.3. Siūlytina suderinti teikiamus TPI 27 straipsnio 4 ir 7 dalių pakeitimus ir šio straipsnio 7 dalį išdėstyti taip:

„7. Jeigu meras ar jo įgaliotas savivaldybės administracijos direktorius nepatvirtina detaliojo plano per šio straipsnio 4 dalyje nustatytą terminą arba atsisako jį patvirtinti ir nepraneša atsisakymo tvirtinti motyvų, planavimo iniciatorius turi teisę per 10 darbo dienų kreiptis į Valstybinę teritorijų planavimo ir statybos inspekciją prie Aplinkos ministerijos, kad jos pareigūnai Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso nustatyta tvarka pradėtų administracinių nusižengimų teiseną, taip pat planavimo iniciatorius turi teisę kreiptis į teismą su prašymu įpareigoti merą ar jo įgaliotą savivaldybės administracijos direktorių per nustatytą terminą, ne ilgesnį kaip 7 darbo dienos, priimti sprendimą tvirtinti arba motyvuotai atsisakyti tvirtinti detalių planą.“

4. Siūlytina projektus papildyti straipsniais dėl įstatymų įsigaliojimo ir įgyvendinimo, kuriuose, be šio nutarimo 2.6 papunktyje nurodytos vėlesnės įstatymo įsigaliojimo dienos, būtų nustatyta, kad Vyriausybė ir aplinkos ministras iki 2023 m. gruodžio 31 d. priima įgyvendinamuosius teisės aktus.

Ministras Pirmininkas

Aplinkos ministras